

Fries erfgoed op internet: een lastige vooruitgang

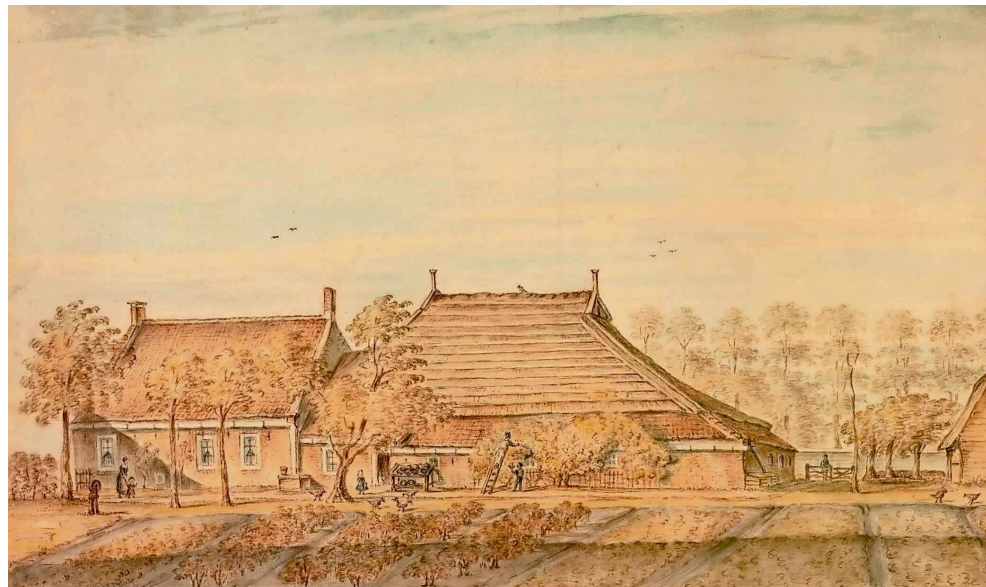
Bolsward op de website Higsis.nl

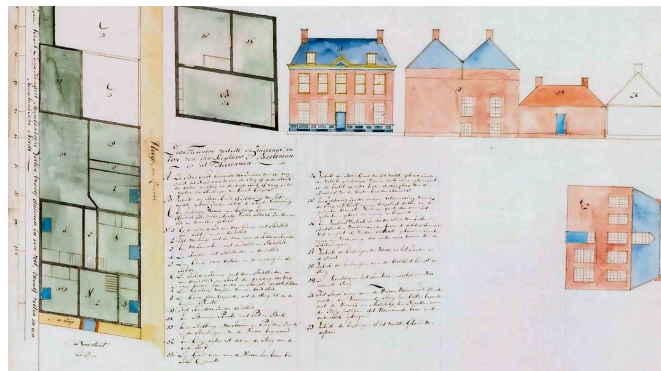
Een blik op oud Dokkum. FOTO TRESOAR

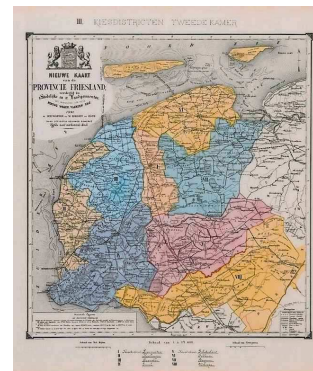
Dokkum vanuit de lucht op Higsis.nl

Aquarel door Sjoerd Bonga van een boerderij in Marsum. FOTO TRESOAR

Historische bouwtekening van een pand in Heerenveen. FOTO TRESOAR

Historische kaart van Friesland. FOTO TRESOAR

ERWIN BOERS

Stel: je wilt niet naar een museum, maar bent wel nieuwsgierig naar de voorwerpen die er te zien zijn, hoe pak je dat aan? Googelen, natuurlijk: het overgrote deel van de mensen gaat in zo'n geval naar de museumwebsite en speurt vervolgens naar foto's met beschrijvingen. Maar wie daar ervaring mee heeft, weet ook hoe teleurstellend dit kan uitpakken. De Friese musea bezitten honderdduizenden voorwerpen, maar de meeste hiervan zijn tot nu toe niet of moeilijk te vinden.

Tresoar en het Historisch Centrum Leeuwarden gaven eerder het goede voorbeeld met grote digitale collecties op hun websites, maar bij de meeste musea kwam deze ontwikkeling tot enkele jaren geleden niet of nauwelijks op gang. Dat is ook niet zo gek: veel kleine musea moesten het doen met een handvol medewerkers en hadden er simpelweg te weinig geld, kennis en personeel voor.

Afbeeldingen komen dit jaar op website museum.frl

Het provinciebestuur vond dat jammer en stelde in 2014 een subsidie van 5 miljoen euro beschikbaar om de Friese erfgoedinstellingen een grote inhaalslag te laten maken. Met dit Deltaplan Digitalisering Fries Erfgoed moest het aanbod op internet groter worden. Het geld was ook bedoeld om extra banen te scheppen in de erfgoedwereld. Sindsdien is er veel gebeurd, vooral achter de schermen. Tienduizenden voorwerpen zijn al gefotografeerd en de instellingen maakten onderling afspraken. Het ging er vooral om een goede 'infrastructuur' en samenwerkingsverbanden te bouwen, zodat alle erfgoedinstellingen op één lijn zitten, zegt Bert Loooper van Tresoar in Leeuwarden, waar het project gecoördineerd wordt.

Agelopen week presenteerden de musea en archieven hun voorlopige resultaten aan het provinciebestuur. Loooper kwam met een dubbele boodschap: er is een stevige basis gelegd, maar de komende jaren blijft financieel steun van de provincie gewenst om hierop verder te bouwen.

Na de zomer moeten de meeste resultaten van het project zichtbaar zijn. Sommige instellingen lopen hierop vooruit. Het Frysk Filmargyf geeft bijvoorbeeld een interessant overzicht van musea in de provincie. Hierbij werden veel oude films ontdekt, beoordeeld en gedigitaliseerd. De collectie 'film dragers' groeide van 7000 naar 13.000, volgens coördinator Syds Wiersma: „Derby wie it duorsum digitalisearjen wichtich:

Tienduizenden voorwerpen uit de Friese kunst en historie moeten dit jaar op internet vindbaar en zichtbaar worden. Musea en andere erfgoedinstellingen hebben de afgelopen jaren veel tijd en energie gestoken in de voorbereiding.

kers daar zoeken onder het kopje 'collectie'. Hier moeten in de loop van het komende half jaar steeds meer foto's verschijnen. „Het gaat om zo'n 70.000 beelden die tot nu toe niet toegankelijk waren”, vertelt Pragt. Een deel hiervan zal waarschijnlijk ook doorzoekbaar worden vanaf de nationale erfgoedsite collectie.nl. Hierop zijn nu al 5,7 miljoen Nederlandse voorwerpen te bekijken.

De deelnemende instellingen zijn vrij in hun wijze van publicatie. „De Amelander musea zijn bijvoorbeeld al heel ver, maar zij vinden dat de foto's vooral op hun eigen websites te zien moeten zijn, maar ze doen collegiaal ook mee”, zegt Pragt.

Voor de musea is de digitalisering een hele klus, want ze moeten de voorwerpen ook van goede steekwoorden (metadata) te voorzien, zodat ze vindbaar worden en blijven. Het toevoegen van deze informatie vergt tijd en kennis. De musea die meedoen aan het project, zijn zeer gevarieerd in hun omvang en collectie. Neem bijvoorbeeld het Nationaal Vlechtmuseum in Noordwolde of Museum Dr888. Hoe ze precies omgaan met de resten en het openbaar maken, is een verantwoordelijkheid van de instellingen zelf, zegt Pragt. „We proberen wel afspraken te maken, bijvoorbeeld over het formaat van de foto's en de metadata.”

Het digitaliseringsproject moest onder Friese erfgoedkenners is dit een grote ergernis. Voorwerpen vergelijken of plaatjes delen is reuze moeilijk. Voer bijvoorbeeld 'Dokkum' in: dan verschijnt weliswaar een lange lijst, maar bij een fors deel van de voorwerpen staat een kruisje in plaats van een foto. „Op het mo-

Moet het mogelijk zijn om foto te downloaden voor een spreekbeurt?

met zijn niet alle afbeeldingen beschikbaar. Hier wordt aan gewerkt”, vermeldt de museumwebiste. „Wij vinden dat zelf ook ontzettend vervelend”, zegt Jos Taekema namens het museum. „Wij kunnen die plaatjes niet goed koppelen, het is een gedeelte probleem.” Inmiddels

wordt de druk volgens hem wel opgevoerd om dit op te lossen. Hij schat in dat er dit jaar nog zo'n 60.000 nieuwe afbeeldingen beschikbaar komen. „We willen dat binnen een half jaar rond hebben.” De plaatjes die het Fries Museum wel toont, roepen ook andere vragen op. Ze zijn namelijk vaak piepklein en moeilijk (of helemaal niet) te downloaden. Wie een afbeelding op bruikbaar formaat van het museum wil hebben of gebruiken, dient een vergoeding te betalen. Daar kun je op twee manieren tegenaan kijken. Enerzijds heeft het museum misschien gelijk: het kost bakken met

geld om foto's toegankelijk te maken. De bezoeker of gebruiker mag zich best realiseren dat erfgoed niet gratis is. De andere kant van de medaille is dat de provincie juist wil bevorderen dat musea hun digitale collecties beschikbaar maken voor iedereen. Een kind moet een plaatje kunnen downloaden voor een spreekbeurt. Een dorpsblad moet een oud schilderij kunnen gebruiken als illustratie. Dat wordt wel erg moeilijk als musea alleen afbeeldingen op 'postzegelformaat' op hun site zetten. Die afweging is lastig en de keuze kan per museum verschillend zijn,

zegt Pragt van de Museumfederatie: „Je zit ook nog met auteursrechten. Dat moet je goed regelen.” Het kost de musea veel werk om uit te zoeken hoe het per voorwerp zit met die rechten, vooral bij twintigste-eeuwse kunst en foto's. Bij de nieuwe recente digitaliseringsprojecten van de Fryske Akademy en Tresoar speelt dit probleem minder. Met de provinciale subsidie werkten zij verder aan de uitwerking van historisch kaartmateriaal op internet. Het Fries kaartenkabinet van Tresoar maakt een schat aan oude kaarten, maar bijvoorbeeld ook historische bouwtekeningen, beschik-

Tresoar toont al wel veel grote foto's in Fries kaartenkabinet

baar. Dat kan gratis en op groot formaat. Hans Mol van de Fryske Akademy werkte met zijn team verder aan het historische kaartproject Higsis, waarop voortdurend meer informatie wordt toegevoegd aan iedere plek die je maar kunt bedenken in Fries-

land. In maart toont Higsis met het Historisch Centrum Leeuwarden de resultaten van een grote verdiepingslag voor de stad Leeuwarden. Andere steden en 'vlekken' volgen de komende jaren, zegt Mol. Over een half jaar wordt het huidige digitaliseringsproject van alle instellingen afgesloten met een grote promotiecampagne, zegt Loooper. Het grote publiek moet dan op een makkelijke manier alles kunnen vinden wat nu gedigitaliseerd is. Of de provincie bereid is om het project dan een vervolg te geven, hangt af van de provinciale staten, die dit voorjaar nieuw gekozen worden.